

Kaksoset – Tvillingar – Twins

Children have become key players in contemporary consumer culture. Popular imagery, including fashion photos, shows children as competent social actors and consumers, who have no problem in making purchasing choices between different brands. Fashion magazines have also begun publishing articles in which little children are shown as fashion-conscious creators of trends. The first *Elle* magazine of 2011 tells us about celebrity children, or mini-trendsetters, in the USA. For instance, readers are informed that four-year-old Suri Cruise, ten-year-old Willow Smith and fourteen-year-old Lourdes Ciccone all have good taste and that they dress fashionably. Readers are also told that eleven-year-old Cecilia Cassini has her own fashion label, and that she has been its main designer since she was six. Also, during the writing of this article, Pauli Aalto-Setälä, CEO and Managing Director of the Finnish subsidiary of the Danish Carl Allers Etablissement As, announced that the company is to start publishing a Finnish version of the Danish *Top Model* magazine aimed at 6–12-year-old girls. According to the CEO, the pre-teen children's market is an interesting new area, because "It has not yet been fully opened up, unlike, for example, the magazine market aimed at middle-aged women."

Unlike the *Elle* magazine article, Aller's announcement immediately provoked enormous opposition. People in Finland began to get up a petition saying that "Finland does not need *Top Model*". The magazine was also hammered in the media: according to some, it is to blame for quite small children already being appearance-conscious, starting slimming, being lonely and developing eating disorders. Both the *Elle* article and Aller's news release tell us about a few things, at least. Firstly, that childhood has become a time when children are socialized into being consumers, and when the principles of global consumer capitalism are instilled in their minds. Secondly: even though we want children to be active agents, their participation in consumerism arouses mixed feelings and a concern for the loss of childhood innocence.

Powerful paradoxes define childhood. On the one hand, progressive adults see children as beings that produce meanings, and who have the right to participate in social life, just like adults do. On the other hand, those same adults see children as especially vulnerable, particularly when it comes to children's clothes, fashion magazines aimed at children, or representations of children in fashion magazines. We come up against the limits of actorship at the latest when we talk about the body, gender, and the sexuality that is intertwined with both. According to some researchers, fashion is the last frontier, where a child can still be presented as being in any way sexual without sanction. It seems that the limits of children's status as actors are narrow.

The sociologist Erving Goffman writes in his classic work *Gender Advertisements* (1979):

...although the pictures shown here cannot be taken as representative of gender behavior in real life [...] one can probably make a significant negative statement about them, namely, that AS PICTURES they are not perceived as peculiar and unnatural.

Goffman's argument that the sexual connotations of pictures representing adults are considered normal does not apply to children. On the contrary: if a child is represented as a sexual being, we have a problem. The linking of sexuality with childhood is considered strange, abnormal and dangerous – in a word, paedophilic. In a picture a child should be innocent, i.e. an asexual being. Despite the fact, for example, that those posing in fashion photos are miniature adults and children narrowly coded to belong to a certain gender. In fashion pictures girls are mostly feminine girls and boys masculine boys, and thus by no means genderless, innocent beings. It seems that the triangle of childhood, clothes and body gestures is a substantially more complicated equation than we might have thought.

Heidi Lunabba's photography project *Twins* had its beginnings in our conversations. Where I myself have thought about the textual and visual history of the innocence that defines childhood and, for instance, about the covert gender ideology implicit in innocence, Heidi Lunabba has considered how innocence and the traditional gender roles concealed within it might be rendered differently. In the *Twins* project Lunabba and the children investigated how 'gender' is constructed visually and materially using the colours, patterns and cut of clothes, and with the aid of children's physical gestures, such as make-up, hair length, poses and the gaze. During the project, the children got to construct both a girl's and a boy's persona, which Lunabba then immortalized in photographs.

The photographs are the project's final statement: a boy can equally well present himself as a girl, and a girl can equally well present herself as a boy. The emblematic nature of gender applies to children, too. Even though we want to see children as innocent beings who exist outside the realms of genderization, right from when they are small, gender is already inscribed into the child's body, gestures and clothing. Gender also contains a pointer to sexuality – children dressed counter to gender norms, and their parents, are objects of wonderment. We even imagine that the wrong clothes might endanger the development of what is considered to be the child's normal gender identity.

To viewers hunting for signs of gender in these pictures, the project poses several challenges: Why do I want to know the 'real' gender of the child in the picture? Why is gender important at all? Could I think beyond the norms that genderize children?

Annamari Vänskä
University of Stockholm, Post-Doctoral Fellow

Kaksoset – Tvillingar

Lapsista on tullut keskeisiä tekijöitä nykyisessä kulutuskulttuurissa. Populaarikuvastot, muotikuvastot mukaan lukien, esittävät lapset osaavina toimijoina ja kuluttajina, joille ostopäätösten tekeminen eri brändien välillä ei tuota minkäänlaista ongelmaa. Muotilehdet ovat myös alkaneet julkaista juttuja, joissa pikkulapset esitetään muotitietoisina trendien luojina. Vuoden 2011 ensimmäisessä *Elle*-lehdessä kerrotaan yhdysvaltalaisista julkkislapsista tai miniatyyrikokoisista trendsettereistä. Lukija saa tietää, että muun muassa nelivuotiaalla Suri Cruisella, kymmenvuotiaalla Willow Smithillä ja neljätoistavuotiaalla Lourdes Cicconella on hyvä maku ja että he pukeutuvat muodikkaasti. Lukijalle kerrotaan myös, että yksitoistavuotiaalla Cecilia Cassinilla on oma muotimerkki, jonka pääsuunnittelija hän ollut kuusivuotiaasta saakka. Tämän tekstin kirjoittamisen aikaan myös tanskalaisen Carl Allers Etablissement As:n Suomen osaston toimitusjohtaja Pauli Aalto-Setälä ilmoitti, että yhtiö alkaa julkaista suomalaista versiota 6–12-vuotiaille tytöille suunnatusta tanskalaisesta *Top Model* -lehdestä. Toimitusjohtajan mukaan esiteini-ikäisten lasten markkinat ovat kiinnostava aluevaltaus, koska "sitä ei ole vielä kokonaan valloitettu, toisin kuin esimerkiksi keski-ikäisille naisille suunnattujen lehtien markkina."

Toisin kuin *Elle*-lehden juttu Allerin tiedote herätti saman tien valtavan vastustuksen. Suomessa alettiin kerätä adressia, jonka mukaan "Suomi ei tarvitse *Top Modelia*". Lehteä riepoteltiin myös mediassa: joidenkin mukaan lehti on syyppä siihen, että jo aivan pienet lapset tarkkailevat ulkonäköään, aloittavat laihduttamisen, ovat yksinäisiä ja sairastuvat syömishäiriöihin. Sekä *Ellen* juttu että Allerin uutisointi kertoo ainakin muutamasta seikasta. Ensinnäkin siitä, että lapsuudesta on tullut aika, jolloin lapset sosiaalistetaan kuluttajiksi ja jolloin globaalin kulutuskapitalismin periaatteet juurrutetaan heidän ajatteluunsa. Toiseksi: vaikka lasten halutaan olevan aktiivisia toimijoita, heidän osallistumisensa kuluttajuuteen herättää sekavia tunteita ja huolta lasten viattomuuden menettämisestä.

Lapsuutta määrittelevät voimakkaat paradoksit. Toisaalta edistykselliset aikuiset näkevät lapsen merkityksiä tuottavana olentona, jolla on oikeus osallistua sosiaaliseen elämään siinä missä aikuisillakin. Toisaalta samat aikuiset näkevät lapsen erityisen haavoittuvana, etenkin jos kyse on lasten vaatteista, lapsille suunnatuista muotilehdistä tai lasten representaatioista muotilehdissä. Toimijuuden rajat tulevat vastaan viimeistään silloin, kun puhutaan ruumiillisuudesta, sukupuolesta ja molempiin kietoutuvasta seksuaalisuudesta. Joidenkin tutkijoiden mukaan muoti on viimeinen rintama, jolla lapsen ylipäättään saa vielä esittää seksuaalisena sanktioitta. Vaikuttaa siltä, että lasten toimijuuden rajat ovat kapeat.

Sosiologi Erving Goffman kirjoittaa klassisessa teoksessaan *Gender advertisements* (1979) näin:

Vaikka tässä teoksessa olevien kuvien ei voi sanoa edustavan sukupuolta todellisessa elämässä ... voinee kuitenkin väittää, että niitä ei pidetä *kuvina* mitenkään outoina tai luonnottomina.

Goffmanin argumentti siitä, että aikuisia esittävien kuvien seksuaalisia konnotaatioita pidetään normaalina, ei päde lapsiin. Päinvastoin: mikäli lapsi esitetään seksuaalisena olentona, ollaan ongelmissa. Seksuaalisuuden yhdistämistä lapsuuteen pidetään outona, epänormaalina ja vaarallisena – sanalla sanoen pedofiilisenä. Kuvassa lapsen tulee olla viaton, siis aseksuaalinen olento. Tästä huolimatta esimerkiksi muotikuvissa poseeraa miniatyyriäikäisiä ja tiukasti tiettyyn sukupuoleen koodattuja lapsia. Muotikuvissa tytöt ovat enimmäkseen feminiinisiä tyttöjä ja pojat maskuliinisia poikia, eivät siis suinkaan sukupuoleettomia ja viattomia olentoja. Vaikuttaa siltä, että lapsuuden, vaatteiden ja ruumiineleiden triangeli on huomattavasti monimutkaisempi yhtälö kuin ehkä tullaan ajatelleeksi.

Heidi Lunabban valokuvaprojekti *Kaksoiset – Tvillingar* sai alkunsa keskusteluistamme. Siinä missä itse olen pohtinut lapsuutta määrittelevän viattomuuden tekstuaalista ja visuaalista historiaa ja muun muassa viattomuuteen kätkeytyvää sukupuoli-ideologiaa, Heidi Lunabba on miettinyt, miten viattomuutta ja siihen verhoutuvia perinteisiä sukupuolirooleja voisi toistaa toisin. *Kaksoiset – Tvillingar* -projektissa taiteilija tarkasteli lasten kanssa, miten ”sukupuoli” rakennetaan visuaalisesti ja materiaalisesti vaatteiden väreillä, kuoseilla ja leikkauksilla sekä lasten ruumiillisten eleiden kuten meikkauksen, hiusten pituuden, poseerauksen ja katseen avulla. Projektin kuluessa lapset saivat rakentaa sekä tytön että pojan esityksen, jonka Lunabba puolestaan ikuisti valokuviiin.

Valokuvat ovat projektin loppupäätelmä: tyttöä voi yhtä hyvin esittää poika, ja poikaa voi yhtä hyvin esittää tyttö. Sukupuolen merkkiluonne pätee myös lapsiin. Vaikka haluamme nähdä lapset viattomina ja sukupuolittamisen ulkopuolisina olentoina, sukupuoli kirjautuu lapsen ruumiiseen, eleistöön ja vaatetukseen jo aivan pienestä. Sukupuoli sisältää myös vihjeen seksuaalisuuteen – sukupuolinormin vastaisesti puettua lasta ja hänen vanhempiaan kummastellaan. Kuvitellaan, että väärät vaatteet saattavat jopa vaarantaa lapsen normaalina pidetyn sukupuoli-identiteetin kehityksen.

Kuvista sukupuolen merkkejä metsästäväälle katsojalle projekti asettaa useita haasteita: Miksi haluan tietää kuvan lapsen ”todellisen” sukupuolen? Miksi sukupuoli on ylipäänsä tärkeä? Voisinko ajatella lasta sukupuolittavien normien yli?

Annamari Vänskä
Tukholman yliopisto, tutkijatohtori

Kaksoset – Tvillingar

Barnen har blivit viktiga aktörer i dagens konsumtionskultur. Populära kataloger, medräknat modekatalogerna, visar barn som kompetenta aktörer och konsumenter, för vilka det inte medför några problem att fatta köpbeslut och välja mellan olika brand. Modemagasinen har också börjat publicera historier där små barn presenteras som modemedvetna trendsättare. I första numret av tidningen *Elle* år 2011 berättas det om amerikanska kändisbarn, eller trendsättare i miniatyr. Läsaren får veta att bland annat fyraåriga Suri Cruise, tioåriga Willow Smith och fjortonåriga Lourdes Ciccone har god smak och att de klär sig moderiktigt. Läsaren får också veta att elvaåriga Cecilia Cassini har ett eget modemärke vars chefsdesigner hon har varit sedan sex års ålder. Medan den här texten skrevs meddelade också Pauli Aalto-Setälä, vd för den finska avdelningen av det danska Carl Allers Etablissement As, att bolaget börjar ge ut en finsk version av det danska magasinet *Top Model*, som riktar sig till 6–12-åriga flickor. Enligt vd:n är marknaden för förpubertala barn en intressant landvinning eftersom ”den inte ännu är helt erövrade, i motsats till marknaden när det till exempel gäller tidningar för medelålders damer.”

I motsats till artikeln i tidningen *Elle* väckte pressmeddelandet från Aller omedelbart en väldig protest. I Finland började man samla in namn på en adress enligt vilken ”Finland inte behöver *Top Model*”. Tidningen risades också i media: enligt vissa var tidningen skyldig till att redan små barn bekymrar sig för sitt utseende, börjar banta, är ensamma och insjuknar i ätstörningar. Både artikeln i *Elle* och nyheten om Aller berättar åtminstone om några saker. Först och främst om att barndomen har blivit en tid när barn socialiseras till konsumenter och principerna för den globala konsumtionskapitalismen inplanteras i deras tankevärld. För det andra: även om man vill att barn ska vara aktiva aktörer väcker deras deltagande i konsumismen blandade känslor och oro över att de förlorar sin oskuld.

Barndomen definieras av starka paradoxer. Å ena sidan ser progressiva föräldrar barnet som en varelse som producerar betydelser, som har rätt att delta i det sociala livet precis som de vuxna. Å andra sidan ser samma föräldrar barnet som speciellt sårbart, särskilt om det gäller barnkläder, modemagasin som riktar sig till barn eller barn som uppträder i modemagasinen. Gränserna för det aktiva barnet kommer emot senast när man talar om kroppslighet, kön och den sexualitet som finns inskränkt i båda. Enligt vissa forskare är modet den sista bastionen där barnet över huvud taget får visas som en sexuell varelse utan sanktioner. Det verkar som om gränserna för barnets aktivitet är ganska snäva.

Sociologen Erving Goffman skriver i sitt klassiska verk *Gender advertisements* (1979) ungefär så här:

Även om bilderna i den här boken inte kan sägas representera könet i det verkliga livet ... torde man ändå kunna påstå att de inte *som bilder* anses vara konstiga eller onaturliga.

Goffmans argument att de sexuella konnotationerna i fotografier som föreställer vuxna personer anses vara normala gäller inte för barn. Tvärtom: om man framställer ett barn som en sexuell varelse råkar man illa ut. Det anses vara främmande, onormalt och farligt att koppla ihop sexualitet med barndomen – helt enkelt pedofilt. På bilder ska barn vara oskyldiga, dvs. asexuella varelser. Trots det poserar miniatyrvuxna barn som är strikt kodade till ett visst kön på till exempel modefoton. Flickorna på modefotografierna är övervägande feminina och pojkarna maskulina, alltså inte alls några könlösa och oskyldiga varelser. Triangeln barndom, kläder och gester ser ut att utgöra en betydligt mer komplicerad ekvation än vad man kanske hade tänkt sig.

Heidi Lunabbas fotoprojekt *Kaksoset – Tvillingar* fick sin början i våra diskussioner. Där jag har funderat över den textuella och visuella historien bakom den oskuld som definierar barndomen och bland annat den könsideologi som gömmer sig i oskulden har Heidi Lunabba funderat på hur man på ett annat sätt kan återge oskulden och de traditionella könsroller som draperar sig i den. I projektet *Kaksoset – Tvillingar* undersökte konstnären tillsammans med barnen hur man bygger upp ett "kön" visuellt och materiellt med klädernas färg, form och snitt samt med hjälp av kroppsliga gester såsom make up, hårlängd, posering och blick. Under projektets gång fick barnen bygga upp en föreställning både som flicka och som pojke, och Lunabba förevigade dem på foto.

Fotografierna är projektets slutsats: en flicka kan lika bra föreställas av en pojke och en pojke av en flicka. Könets symboliska karaktär gäller också barn. Trots att vi vill se våra barn som oskyldiga varelser utanför könsvärlden finns könet inskrivet i barnets kropp, gester och kläder redan från den tidigaste barndomen. Könet innehåller också en hänvisning till sexualitet – ett barn som kläs mot könsnormen och barnets föräldrar väcker förundran. Man föreställer sig att felaktiga kläder till och med kan riskera utvecklingen av den könsidentitet som anses normal.

För betraktaren som söker efter uttryck för kön på bilderna ställer projektet flera utmaningar: Varför vill jag veta barnets "verkliga" kön? Varför är könet över huvud taget viktigt? Kan jag tänka på ett barn utanför de könsbestämmande normerna?

Annamari Vänskä
Stockholmsuniversitet, forskardoktor